

Nr 467.

Av herrar Holmdahl och Järte, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 172, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Uppsala stad.

I propositionen nr 172, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Uppsala stad, föreslår Kungl. Maj:t riksdagen bl. a. godkänna en mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén å ena sidan samt Uppsala stad å andra sidan ingången preliminär överenskommelse. Denna överenskommelse innebär i huvudsak ett markbyte mellan kronan och Uppsala stad i samband med att arméns underofficersskola förlägges till det med anledning av 1925 års riksdagsbeslut indragna Upplands artilleriregementes kasernetablissemang i nämnda stad.

Frågan om den lämpliga förläggningen av arméns underofficersskola har alltså genom kasernkommitténs preliminära åtgärd och Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen i ärendet på ett enligt vår mening olyckligt sätt blivit hopkopplad med annan fråga, som sakligt sett intet har att göra med frågan om den lämpligaste förläggningsorten för berörda skola, nämligen den om en skälig ersättning för Uppsala stad för förlusten av det genom 1925 års riksdagsbeslut indragna artilleriregementet.

Den förstnämnda frågan om en lämplig förläggning av arméns underofficersskola bör naturligen först undersökas utslutande med utgångspunkt från skolans behov utan att knytas till själva sakfrågan ovidkommande synpunkter.

Under arbetsåren 1926—1928 har omnämnda skola provisoriskt varit förlagd till Stockholm. Flera skäl synas oss tala för att skolan även för framtiden bör förläggas till Stockholms stad.

Då skolan är en militär utbildningsanstalt, böra ju först och främst de militära synpunkterna vara utslagsgivande för förläggningsfrågans avgörande.

I skrivelse den 31 maj 1927 har inspektören för militärläroverken framlagt resultatet utav en av honom verkställd undersökning angående vissa kasernetablissemangs lämplighet såsom förläggnings- och skollokaler för underofficersskolan. Såsom resultat av undersökningen framgår, att Positionartilleriregementets kasernetablissemang i Stockholm borde i främsta rummet komma i fråga för skolans förläggning, först i andra rummet artillerietablissemang i Uppsala. I en tidigare underdånig skrivelse i samma ärende, nr 28 år 1926, framhåller nämnde inspektör, att en för samtliga truppslag gemensam underofficersskola bör med hänsyn till den militära

utbildningens krav förläggas till en ort, där både infanteri-, kavalleri- och artilleriregementen finnas förlagda. Särskilt framhåller inspektören i samma skrivelse — tydligen med tanke på vissa ekonomiska konsekvenser — att för ridning erforderligt antal hästar, stallutrymmen och ridhuslokaler icke lämpligen kunna erhållas, så vitt ej å förläggningsorten finnes beridede truppslag. Då numera Uppsala stad saknar såväl artilleri som kavalleri, är följaktligen sistnämnda stad som förläggningsort för berörda skola i nu angivna hänseenden Stockholm underlägsen.

Arméns underofficersskola avser emellertid även en utbildning i civila ämnen. Alltså bör och hänsynen till rent pedagogiska synpunkter tagas med i beräkningen vid avgörandet av frågan om den lämpligaste förläggningen av samma skola.

I den 14 juli 1927 avgivet utlåtande anförde skolöverstyrelsen, att överstyrelsen ansåge det från pedagogisk synpunkt vara lämpligast, om underofficersskolan förlades till Stockholm. Till de av den högsta skolmyndigheten framförda pedagogiska synpunkterna ha de myndigheter, som f. ö. yttrat sig i förevarande ärende, icke tagit någon som helst hänsyn. I detta sammanhang må även påpekas en synnerligen betänkelig konsekvens, som den av Kungl. Maj:t föreslagna förflyttningen av skolan till Uppsala från och med utbildningsåret 1928—1929 skulle komma att medföra. Enligt den av Kungl. Maj:t fastslagna utbildningsplanen för arméns underofficersskolor avser ju skolan i fråga om de i utbildningen ingående civila ämnena att på tre år, om man medräknar den s. k. förberedande kursen, föra fram eleverna till realskoleexamen och beträffande den s. k. högre linjen i den förberedande och C-linjen i den allmänna kursen, föra fram eleverna å sistnämnda linjer likaledes på tre år till kunskaper i ett visst antal ämnen — olika för olika elever med hänsyn till de truppslag, dessa tillhöra — som motsvara fordringarna för studentexamen i dessa ämnen. De elever, som hösten 1926 intogos i underofficersskolans förberedande kurs, ha alltså vid början av utbildningsåret 1928—1929 genomgått två år av den treåriga utbildningen. En förflyttning vid nämnda tidpunkt av skolan från Stockholm måste i fråga om den civila lärarpersonalen innebära anställandet av helt och hållet — med undantag av skolans studierektor — ny personal. Att eleverna under det sista utbildningsåret, varunder en stor del av arbetstiden måste ägnas åt en repetition av tidigare genomgångna kurser, nödgas byta om lärare i samtliga civila läroämnen, är naturligen ur pedagogisk synpunkt en synnerligen olämplig, ja, betänkelig åtgärd. Överflyttningen av skolan till Uppsala skulle vidare innebära, att de erfarenheter, som de nu vid skolan tjänstgörande lärarna vunnit i fråga om det mera detaljerade fastställandet och planläggandet av kurserna i de olika civila ämnena, och som givetvis äro i alldeles särskild grad betydelsefulla under den första och än mera vid övergången till den andra utbildningsperioden, till stor del icke komme skolan till godo. Även frågan om den lättaste rekryteringen av er-

forderliga lärarkrafter måste vara av viss betydelse vid fastställandet av skolans förläggning. Ur den synpunkten torde även Stockholm vara Uppsala överlägset på grund av att den förstnämnda staden äger den ojämförligt största tillgången på provårsutbildade läroverkslärare, vilka givetvis äro de lämpligaste, då skolan har samma lärokurser som läroverken, detta under den förutsättningen, att det nuvarande vid skolan tillämpade systemet med timlärare fortfarande upprätthålles. En ändring i förevarande system för anskaffande av civila lärare till ett blandat system med adjunkter, timlärare och e. o. lärare skulle ju kunna tänkas i sammanhang med skolans eventuella överflyttning till Uppsala. Men detta sistnämnda system skulle säkerligen betyda en icke oväsentlig kostnadsökning, särskilt som man under sådana förhållanden måste räkna med att hyresbidrag skulle utgå till de sålunda anställda lärarna.

Såväl militära och pedagogiska som i viss mån även ekonomiska skäl synas alltså tala för att skolan för framtiden bör förläggas till huvudstaden.

Om emellertid skolans lokalfråga ej för en längre framtid skulle på ett fullt tillfredsställande sätt kunna vinna sin lösning i Stockholm — en fråga, som icke kan anses besvarad genom den i propositionen förebragta utredningen — och det alltså nu kan anses vara för tidigt besluta om skolans framtida kvarblivande i huvudstaden, torde under alla förhållanden ett avgörande av frågan om skolans slutliga förläggning böra uppskjutas ännu ett år. De ovan anförda pedagogiska skälen tala uppenbarligen med sådan styrka mot en förflyttning av skolan, innan ännu utbildningen av den första elevuppsättningen framförts till det av skolan åsyftade slutmålet, att den icke utan synnerligen tvingande omständigheter bör företagas. Om ej skolan för utbildningsåret 1928—1929 skulle kunna disponera de nu disponibla lokalerna i Svea och Göta livgardes kasernetablissemang samt artilleri- och ingenjörshögskolans förutvarande lokaler, skulle för det nämnda året annan provisorisk förläggning av skolan säkerligen kunna erhållas.

Slutligen förtjänar framhållas, att Upplands artilleriregementes kaserner i Uppsala torde lämpligen kunna tagas i anspråk för annat militärt ändamål än det nu föreslagna. Vi vilja därvid blott erinra om den starka kritik mot den nuvarande förläggningen av Fälttelegrafkåren, särskilt vad angår dess radiokompanier vid Lilla Frösunda, som från sundhetssynpunkt framfördes i militieombudsmannens berättelse till 1927 års riksdag (sid. 159 f.) och framföra tanken på detta truppförbands förläggning till Uppsala såsom värd en närmare utredning. Skulle en dylik förflyttning befinnas lämplig, skulle Uppsala stad erhålla en betydligt förmånligare ersättning för det indragna artilleriregementet än genom underofficersskolan. I sin skrivelse den 23 januari 1928 har nämligen kasernkommittén framhållit, att större delen av den militärpersonal, som komme att hava sin verksamhet vid ifrågavarande skola, torde komma att bliva mer eller mindre tillfälligt kommanderad till tjänstgöring å skolornas förläggningsplats. Endast en del

befattningshavare kunde påräknas bliva så bundna vid skolan, att de blevo mantalsskrivna i Uppsala. Under sådana omständigheter kunde förläggningen av arméns underofficersskola till Uppsala icke medföra, att staden tillfördes skatteobjekt i samma utsträckning, som staden erhållit genom artilleriregementets personal. Ur synpunkten av antalet skatteobjekt för Uppsala stad förefaller en förläggning dit av Fälttelegrafkåren vara om än kanske ej fullt jämgod, så dock en betydligt bättre ersättning för den minskning i antalet skatteobjekt, som blivit en följd av det indragna artilleriregementet, än om arméns underofficersskola förlägges till Upplands artilleriregementes kasernetablissemang i Uppsala.

Då ett bifall till den ifrågavarande kungl. propositionen, nr 172, skulle medföra en förflyttning av arméns underofficersskola till Uppsala från och med utbildningsåret 1928—1929 och vi på ovan anförda skäl måste anse en dylik förflyttning av denna skola såsom mindre ändamålsenlig och lämplig, få vi hemställa,

att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts proposition n:r 172.

Stockholm den 26 mars 1928.

O. Holmdahl.

Otto Järte.